

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor., 1/4 an 450 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cuvântul nostru.

Acum, când ajunși în anul al XXI-lea, urmând dorinței, aproape generale, a iubitorilor noștri cetitori, ne-am decis a eda „Unirea“ de trei ori la săptămână, am fost conștii de noua jertfă, ce facem, și de care ne temem, că ne va pricinui mari pagube.

Noi ne dăm seama foarte bine de împrejurările, destul de grele, în cari înaintașii noștri au înființat această foaie, cu caracterul ei de bisericească-politică.

„Sunt mai bine de 40 de ani — spuneau înființătorii „Unirei“, — de când în Blaj nu a mai apărut nici o foaie politică“ și dacă la 1891 înființarea unei foi, chiar bisericești-politice la Blaj, eră întâmpinată de îngrijorări de o parte și neîncredere, să nu zicem teamă, din alte părți, — cu atât mai ales azi apariția „Unirei“, ca foaie de 3 ori pe săptămână, va fi întâmpinată cu nedumeriri de mai multe părți.

Am declarat adese, de câteori s'a cerut, că nu suntem foaia nimenui, cu atât mai virtos suntem foaie oficioasă. Cei ce au urmărit dezvoltarea noastră, au putut să se convingă despre aceasta.

De aceea, azi când ne-am hotărât să apărem de trei ori la săptămână, nu o facem, nici în vederea câștigului material, la care am râvni, nici în vederea altor interese personale, de cari suntem așa de străini, ci o facem această nouă jertfă, conduși numai și numai de dragostea față de sfânta noastră biserică, a cărei ridicare în fața neamului românesc, o dorim cu tot sufletul nostru.

Și dacă înainte cu 20 ani vredniciei noștri înaintași au hotărât să înființeze la Blaj o foaie bisericească-politică, care să apere bise-

rica noastră și instituțiile ei contra atacurilor atâtor nesocotiți, — cu atât mai vârtos am crezut, că e de datorința noastră să o scoatem și mai ades, pentru că a trebuit să facem trista experiență, că azi adese e o rușine a te declara român unit, și că dușmanii noștri s'au îngrijit să discute întrebarea, dacă un credincios unit bisericește cu sfânta biserică a Romei vechi, mai poate fi în acelaș timp și un bun român, deși experiența ultimelor decenii ne poate servi de cea mai clasică mărturie, că martirii neamului nostru aproape în totalitatea lor au aparținut Bisericii noastre, iar mai de mulțori desertorii, cari din culmea închipuitului lor apogeu, s'au prăbușit în nimica, au fost și sunt credincioșii acelei biserici, în care interesele personale au trecut peste interesele generale.

Și dacă și până acuma ne-am ținut de datorința cea mai intimă, de a apăra Biserica noastră contra tuturor atacurilor, cu atât mai vârtos o vom face aceasta în viitor.

Vrednicia bisericei unite în viața poporului românesc din Ungaria și Transilvania a dovedit-o atât de mult trecutul ei de peste doue veacuri, cât numai nesocotiții și ușorii de minte pot să o mai discute. Cu aceștia nu ne vom pierde timpul.

Vom lupta în acelaș timp din răspuțeri însă, pentru ridicarea preoțimei noastre la nivelul, la care trebuie să fie. Astăzi biserica noastră începe a nu mai număra printre slujitori sf. Altar oameni cu mai puțină calificăție, pentru că regula congruei face posibilă viețuirea clericilor cu calificăție deplină chiar și în comune mai sărace. Regularea aceasta nu e cu toate acestea îndestulitoare, și dacă preoților altor biserici li-se pregătește o regulare mai cinstită și mai convenabilă, nu mai puțin e

necesară aceasta preoților bisericei noastre.

În acelaș timp însă, pe când vom lupta din răspuțeri pentru o situație mai vrednică a preoțimei, nu vom înceta ai aduce aminte, că locul ei rămâne și pe viitor a fi în fruntea poporului, cu atât mai vârtos azi, când lupi răpitori cearcă să afle turma fără păstor, spre a o atrage în mreșile sale. Preotul zilelor noastre, ori care ar fi situația sa materială, trebuie să rămână *prințele poporului*. Și ori cât de mult ar încerca cineva să-l deslipească de lângă popor, nici el nu trebuie să o îngăduie, nici noi nu vom lipsi a o cere dela el. Pentru că e scris preotului românesc, că în bine și în rău locul lui să fie lângă credincioșii săi, și ori cari ar fi valurile politice, ce vor veni asupra acestui neam, preotul nostru nu se va putea desface nici odată de popor, nici nu va putea urmă o altă politică, de care țaranul ar fi străin.

Credincioasă programului, pe care înființătorii acestei foi, l'au cuprins în cuvintele: *Dumnezeu, țara mea și neamul meu*, foaia noastră și în noua ei dezvoltare va continua să promoveze „înaintarea religiunii în toate relațiunile vieții noastre publice și private“, ca pe una, care s'a dovedit a fi cea mai sigură promovătoare a civilizațiunei cu toate rezultatele ei bune. Ea va stă și mai departe în serviciul principiilor politice, cari va asigura bisericii și neamului nostru dezvoltarea liberă pe toate terenele. Ca organ independent, foaia noastră va discuta liberă de orice influință evenimentele și fazele politice prin care trece neamul românesc și se va pronunța fără rezervă asupra ideilor ce frământă opinia publică românească. Dar va țineă seamă, să nu turbure nici odată solidaritatea aceea, care singură poate să ne câștige un loc

vrednic de trecutul nostru. Ea va țineă seamă de împrejurarea, că cle-
rul românesc nu va putea fi decât
acolo unde se luptă pentru dreptu-
rile și cultura neamului românesc
și ținta sa politică, nu poate fi de-
cât aceea care e a poporului cre-
dincios, căci numai luptând alături
cu poporul în o tabără bine disci-
plinată și solidară, se poate spera
ajungerea unor ținte și idealuri po-
litice, culturale și economice de
mult așteptate.

Conduși de aceste sentimente
salutăm pe iubiții noștri cetitori,
asigurându-i că întrând mai adese
în casele lor, vom cercă să-i fim
un prietin nedeslipit.

Dumnezeu cu noi!

Institutele economice ale Ungariei.

Stațiunea de examinat sămânțele (vető-
magvizsgáló állomás Budapest II. Kis Rokus
utca 11). O astfel de stațiune mai este și în
Cluj. Acestea officii examinează diferitele să-
mânțuri din punct de vedere al curățeniei,
al rodirei etc. constată că luterna e curată
sau are mătăsă. Sămânța cea curată o plom-
bează. De asemenea examinează diferitele
sămânțuri de earbă și de alt nutret, consta-
tând, că în ce cvant sunt în acelea sămânțuri
cari strică nutrețul. Grijesc ca legea care
oprește falsificarea sămânțelor etc. să fie ob-
servată. Pentru examinările făcute se plă-
tește după o tarifă anumită. Examinările fă-

cute pentru economi în ceace privește cu-
rățenia productivitatea sămânțurilor, mă-
jasa etc. sunt gratuite.

*Stațiunea experimentală pentru cul-
tura plantelor* (növénytevelési állomás
Magyaróvár). O filială în Arad. Sta-
țiunea aceasta face experimente pentru a
constata care plante cresc mai bine în anu-
mite condițiuni, și cum trebuie mai bine fo-
losit gunoiul și în ce măsură. Resultatul ex-
perimentărilor să publică totdeauna.

*Stațiunea de biologia și patologia plan-
telor* (növényélettani és kórtani állomás Ma-
gyaróvár) se ocupă cu chestii din sfera bio-
logică și patologică a plantelor și dă indru-
mări cum trebuie ferite plantele de anumite
boale.

*Stațiunea experimentală pentru cultura
tutunului* (dohánytermelési kísérleti
állomás). Cum trebuie cultivat, sămănat și
perfectionat tutunul. Experimentările să fac
și în filiala din Csaba, cu concursul econo-
milor.

*Stațiunea experimentală de biologia și
nutrirea animalelor* (állatélettani és takar-
mányozási állomás Budapest II. Intézet utca.)
Se ocupă cu felul cum sunt a se nutri vi-
tele mai rațional, având în vedere impreju-
rările țării noastre.

Cu privire la îngrijirea lacurilor de
pești, la viața și valorarea acestora se ocupă
institutul experimental de biologia peștilor
(halélettani és szennyviztisztító állomás. Buda-
pest Aréna ut. 29).

Chestiunile ce privesc laptele, brânza,
cașul, untul etc. se țin de sfera de activitate
a *stațiunea pentru experimente* cu privire la
lapte etc. (tejkísérleti állomás Magyaróvár.)
Dă îndrumări cum e de a se valora laptele,
examinează instalațiunile lăptăriilor etc.

Despre beuturile spirituoasă cum sunt
a se face cari sunt astăzi mașinile cele mai

probate pentru aceasta etc. dă *deslușiri sta-
țiunei experimentale* din Kassa și Gödöllő
(szeszkísérleti állomás.)

Cum trebuie puștiite insectele, gândacii
stricacioși, cum trebuie apărate plantele
etc. de ei, dă îndrumări *stațiunea experimen-
tală de biologia insectelor* (rovartai állomás
Budapest II. Debrői 13). La întrebările par-
ticularilor răspunde gratuit.

Institutul bacteriologic Budapest (VII.
István ut.) Dă îndrumări cum trebuie vinde-
cate diferitele boale de vite și de unde provin
acelea.

Stațiunea experimentală pentru mașini
(gépkísérleti állomás în Magyaróvár.) Stă l
dispoziția economilor cu sfaturi și îndrumări,
care ating folosibilitatea mașinilor econo-
mice.

Institutul pentru calificarea lănei (gya-
pjunősítő intézet Budapest V. Klotild ut.
21.) Activitatea acestui institut se estinde
asupra felului rațional de cultura oilor pre-
cum și de valorarea lănei. Tot ce se ține de
ramul acesta, îndrumările și explicările insti-
tutului sunt gratuite. În interesul particula-
rilor ese și la fața locului gratuit.

Aranjamentul acestor institute se poate
vedea oricând gratuit cu învoirea direcți-
nilor. Mai sunt afară de aceste *comisiuni
consiliare economice* (gazdasági tanácsadó
bizottságok.) în Dobritin, Cluj etc. cari fac
planuri, își dau opininiunea cu privire la lu-
crarea rațională a moșurilor, contracte de
arandă, contabilitate, industrie, agronomică
etc. toate gratuit, afară de cazul, când ex-
pertul iasă la fața locului.

Toate aceste instituțiuni pot fi consul-
tate în scris sau cu vorba și sunt datoare a
stă la dispoziția publicului în cercul lor de
activitate gratuit.

(Va urmă).

FOITA.

Vestitorii credinței.

Misionarii.

După François Coppée.

Un tinăr, care mi-e foarte drag, îmi
trimite o scrisoare înduioșătoare, în clipa
când se pregăti să ia ordurile mai înalte,
pentru a plecă, conform vocațiunei lui,
ca misionar în continentele îndepărtate.

Imi scrie, cu curățenia și entuzias-
mul sufletului imaculat, că cu prilejul lo-
godirei lui cu cerul, când se va prosterne
pe scara altarului, se va rugă pentru mine,
— și me roagă să-mi aduc și eu aminte
de el, în clipa aceea deosebit de solemnă.

Nu mi-e rușine să mărturisesc, că îl
invidiez pentru adanca și neclintita lui
credință. Căci chiar și necredincioșii —
și, multămită lui Dumnezeu, nu me înșirui
printre acestia — privesc la misionari cu
admirație, căci ei iau asupra-și cea mai
greă disciplină călugărească, renunțând,
fără speranța revederii la patrie, părinți
și la toți aceia, pe cari i-au iubit în viață.
El pleacă pe un restimp oarecare sau pen-
tru totdeauna spre a-și petrece viața, în-
tre popoare sălbatice și barbare. El merge
singur, în tovarășia ingerului de pază, fără

a avea altă armă decât entuziasmul și
credința în Evanghelie. Sălbaticeilor, cari
tremură de groaza idolilor răsbunători, le
vorbește despre Dumnezeu iubirii, dorind
să le insufe dragoste pentru dânsul. Le
vorbește despre morala creștină acestor
ființe stăpânite numai de instincte anima-
lice, îndrumându-i la înfrânarea patimilor
și la imitarea virtuților, ce le propagă
singur, ca o pildă vie. Nenorociții acestia
își petrec de obicei viața în dușmăni și
lupte mărunte; misionarul le vestește să
fie îngăduitori față de dușmani, întimpi-
nându-i cu cuvintele: Pace vouă! Sunt
obișnuiți să fure și să jăfuiască, iar mi-
sionarul îi îndeamnă să facă bine și să
disprețuiască comorile lumii. Trăesc în-
tr'o destrăbălare aproape animalică, și mi-
sionarul le recomandă curățenia și bucu-
riile vieții familiare. Pe cei învinși îi duc
în sclăvie și îi vând ca pe niște dobitoace
— și misionarul le spune, că toți oamenii
sunt frați în Hristos, poruncindu-le să des-
lege cătușele și lanțurile celor prinși.

Ce de primejdii înconjoară pe acest
biet preot, care n'are alt scut împotriva
armelor ucigăse, ce se năpustesc asupra-i,
decât singur crucea. La cel dintâiu popas
al misiunei sale de apostol, câți nu au
căzut victime, fără să fi putut converti
un suflet măcar! El e pregătit de cu bună
vreme pentru moarte, căci conzideră viața
drept o jertfă.

Mai mult; dorește chiar această moarte
glorioasă și o primește cu bucurie; având
convingerea, că sângele martirilor e mai
trebuitor pe pământ păgân decât apa bo-
tezului chiar, și că chinătorii lui nu vor
uită numele acelui Dumnezeu, pe care l-a
vestit până la ultima suflare, nici eroismul
său extraordinar.

Intr'adevăr nici cel ce nu crede
în viața de apoi nu-și poate ascunde
admirația pentru misionari, dacă mai are
în suflet o schintec de entuziasm pentru
tot ce e mareț.

Imi vin în minte părinții misionari
pe cari îi vedeam la Saint-Germain, în anii
copilăriei mele.

Ei agitau pe acele vremuri, în măsură
foarte mare, fantazia mea, doritoare de
aventuri. Și nu e mirare, căci diferau așa
de mult de ceialalți preoți. Me umplea
de admirație fața lor de bronz, barba mare,
reveranda ce feșnea sub pașii lor energici
și infățșarea lor bărbătească, aproape
marțială.

Mulți dintre ei au adus prețioase ser-
vicii Franței, în țerile îndepărtate, și se
puteau mândri cu decorații, asemenea sol-
daților vitregi.

Câteodată vedeam scoborindu-se din
trăsură, în fața caselor clericale câte un
episcop bătrân cu pălărie cu fireturi verzi-
aurii, purtând pe piept decorații de aur,

Cum se sprijinește mistică catolică în Ungaria? Acum, când îndemnați de toate părțile, ne-am hotărât să cedăm derinții generale, și să scoatem foaia de trei ori la săptămână, deși ne îngrozim de deficitul mare, cu care va trebui să încheiem anul, suntem nevoiți să cetim cu un straniu sentiment sprijinul material, de care se împărtășește presa catolică chiar la noi în Ungaria.

Din un comunicat, ce ni-l trimite biroul presei catolice, aflăm, că Episcopatul catolic a dispus în diecezele sale, să se facă în duminică anumită colectă în parohii pentru presa catolică. *Rezultatul colectei făcute anul acesta în 20 dieceze a dat suma de 6344356 cor.* Din suma aceasta s'a reținut 1326539 cor. pentru dezvoltarea unor foi diecezane, iar restul s'a trimis la centru. Suma cea mai mare s'a adunat din dieceza de Pécs, unde însuși Episcopul diecezan contele Zichy Gyula a dat 10 mii cor.

În întreaga provincie metropolitană, de prezent sunt trei foi: „Unire“, „Păstorul sufletesc“ și „Cultura Creștină“. „Răvașul“, foaie populară creștină, a trebuit să lucreze din lipsa sprijinului. Și pe acestea trei foi nu le poate susține un milion și atâtea sute de mii de credincioși, pentru că noi nici până în ziua de azi n'am ajuns să pricepem importanța presei și influința ei bună ori rea asupra masselor. Noi criticăm și batjocorim, dar nu dăm nimic pentru astfel de scopuri. Dumnezeu știe de ce suntem așa!

Alcoolismul în Rusia. Conform datelor statistice emanate nu de mult de la Ministerul de finanțe din Petersburg, constatăm următoarele:

Anul 1909 s'a băut în toată Rusia 34.283.000 vedre de ocovită sau (10 v.=123 l.)

1,036,680,900 litre, ceea ce dă peste 7 litre de fiecare cap. Firește, consumația alcoolului este cvantitativ diferită în diferitele părți ale imperiului. Polonii se cam deosebesc prin cumpătul lor: dar și ei chețnesc anual cam 178,500,000 Cr.; aiurea însă în guvernamele meridionale consumul este îndoit și întreit.

În legătură cu excesele beției stau victimele alcoolului. Iată tabela oficială prezentată de deputatul Czelyszew:

3226 au murit de intoxicație alcoolică;
9176 s'au inecat în stare de beție;
2896 și-au pricinuit leziuni corporale din incidentul beției;
8856 și-au pricinuit fortuit moartea din același incident;
6895 în urma abuzului de alcool au pierit de foc;
1395 s'au spânzurat în ștreang;
375 au fost otrăviți de ingredientele toxice a rachiului falsificat.

În total au pierit din cauza abuzului cu beuturi alcoolice (ocovita exclusiv!) în toată Rusia 35,668 de persoane și anume într'un singur an!

CORESPONDINȚE.

Din Maramureș.

Februarie 1911.

Ziua de 4 Ianuar a fost o zi de bucurie pentru poporul din Maramureș. Anume în aceea zi s'a deschis banca românească „Maramurășana“. Localitățile institutului de credit le-a binecuvântat vicăriul Tit Bud cu asistența preoților Ioan Doros protopop în Satslatina, Simion Balea paroh în Săpînța, Niculae Doros paroh în Brab și Ioan Borca capelan în Sighet. Au fost de față toată inte-

ligența română din Sighet și mai mulți credincioși acționari din satele vecine.

După servirea sântirei apei Vicăriul a binecuvântat cu aghiazmă chiliile Institutului, sărutând toți cei de față Sf. Cruce. Apoi Vicăriul s'a adresat către cei prezenți, expunându-le cumcă ceea ce lui și repausatului Ioan Bușiță nu i-a succes, har Domnului cu zelul învățat a generațiunii tinere s'a săvârșit. Maramureșul are banca sa românească, Moltumește mai ales Sp. Domn Dr. Ioan Mihalyi protofișcal comitatenz, care dorind a dorit înființarea acestui institut, apoi directorului Sp. Domn Dr. Ilie Mariș și domnilor avocați tineri, cari s'au luptat și au ostent mult pentru înființarea acestui institut de credit, cerând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra institutului și asupra tatorora cari au conlucrat la înființarea lui.

După săvârșirea actului de sântire s'a ținut ședința primă a direcțiunii, apoi dl director Dr. Ilie Mariș ne-a invitat la gustare ospătându-ne cu mâncările și beuturile cele mai alese. N'au lipsit țastele și veselie a ținut între hori românești până seara târziu.

În Maramureș s'a simțit de mult lipsa unui institut de credit și de economii curat românece. S'a și probat înființarea lui, însă din lipsa de bărbați în centrul comitatului nu sa putut efectui.

Acum când har Domnului avem în Sighet mai mulți avocați români și s'a sporit și numărul inteligenței, deși cu multă osteneală banca s'a înființat și încă în loc de 200 mii coroane s'a fost prospectul, s'a scris cu 200 acții mai multe, încât banca a început activitatea cu un fond de 220 mii coroane. Institutul acesta va fi de mare folos poporului și bisericilor românești din Maramureș.

Poporului, pentru că va fi ajutat ca să-și rescumpere averile zălogite. Aceasta

ce se întrevădeau abia prin barba-i lungă și albă. Credincioșii șopteau atunci cu evlavie numele prelatului exotic, povestind de dieceza lui îndepărtată, din întunecul Africei sau din interiorul groaznic al Asiei.

I-mi luam harta geografică, și mă pierdeam cu gândul la țerile îndepărtate și la oceanele fără margini, în fantezia mea de școlar. Mă gândeam la naufragii, la insule necunoscute la sălbaticii cu părul împodobit cu pene, la armele lor, la toate aventurile ce se pot imagina.

De sigur, bunii părinți misionari nu se gândiau la așa ceva; dar vederea lor îmi amintea, la vîrsta de doisprezece ani, toate aventurile lui Robinson Crusoe și ale căpitanului Cook.

De curând am luat parte la o festivitate a acestor preoți, pe cari închipuirea mea de copil mi-i prezenta în culorile cele mai poetice. Eră chiar ocazia solemnă a despărțirii unui prietin al meu.

Îmi amintesc din complexul impresiilor mele numai de una, care mi s'a întipărit mai adânc.

În grădina pustie, stăpânia ceața deasă a toamnei. Glasul răgușit al clopotului chemă pe preoții și mireni restățiți pe cărările împrejmuite cu tufari. Statuia Preacuratei strălucia într'un colț al grădinei, în reflexul auriu al lumânărilor de ceară. Doisprezece tineri, cari se pregăteau de drum, se rugau la picioarele ei.

Priviam din depărtare la umerii lor, asupra cărora se vor îngrămădi în curând atâtea poveri, la gâtul lor tinăr încovoiat, ca pentru a-l oferi de bună voie călăului. Cântau litanie, îngenunchiați, și corul le răspundea: *Ora pro nobis*. Îngenunchiază cu toții pe vreascurile veștede. La invocarea martirilor; o teamă sfântă ni-se cobori în inimi. Ne înstăpâni instinctiv o îngrijorare mare în fața acestor tineri rezoluți, asemenea aceleia pe care a simțit-o Isus în noaptea de durere pe Muntele întunecat al Maslinilor.

Dar nu acesta a fost punctul culminant al festivității.

După litanie, intraram cu toții în capela rece și fără podoabe. Superiorul le ținu o vorbire tot așa de rece, spunându-le celor ce renunțau la lume un ultim: „Dumnezeu cu voi!“ Le talmăci, cu o rară francheță, însămnătatea acestui „bun rămas“; că aveau să ia bățul pribegiei fără nădejdea de a se înapoia, părăsindu-și țara și rudele — și depărtarea lor avea să fie, așadar irevocabilă și definitivă. Părinții și prietini tinerilor misionari erau postați în băncile dinainte. Ci ei stau drepti, cu ochii plecați, cu mâinile încrucișate pe piept, cu hotărâre bărbătească — nemișcați ca niște statui. Priviau țintă în spre orator, fără să tradeze cea mai mică emoție, în fața superiorului, care accentua și repetă acest irevocabil „Dumnezeu cu voi!“

Vorbirea superiorului ni-a dat fiori de emoție.

După aceea, tinerii pribegi s'au postat în fața altarului. Cu toată tineretea lor exuberantă mi-se păreau niște victime, în fața chinurilor morții.

Și atunci m'am gândit la acei soldați, cari sunt trimiși să susțină cu pieptul lor cea dintăiu salvă de moarte a dușmanului.

Ajunserăm la clipa cea mai sublimă a festivității. Cei de față defilă în fața misionarilor, sărutându-le picioarele și și obraji; picioarele ca să fie cu noroc la drum și să convertească cât mai mulți necredincioși, iar obraji în sămn de dragoste frățească și de despărțire pentru totdeauna.

Un tiner poet, prietin bun al meu, eră și el de față. Am luat și noi parte la această măreață ceremonie a despărțirii. Și când ne-am deslănțuit din îmbrățișarea acestor soldați ai lui Hristos, cari ne cereau să ne rugăm pentru ei, înțelegeam că am îmbrățișat niște eroi ai credinței — ne-am dus mâna la ochi și am plâns.

Și azi, când vrei să intri, cu vot solemn în misiunea ta înaltă — te gândești chiar la rugăciunea mea, scumpe prietin? Rugăciunea mea! Multă vreme nu me gândeam la așa ceva, dragul meu! A trebuit să întrevie un morb greu și suferințe îndelungate ca să me rog iarăși, pentru ca întorcându-me acum dela îndoielile urâte,

har Domnului o face poporul nostru cu dor ferbinte. Avem comune cari și până acuma au rescumpărat averi întregi. Cea mai frumoasă pildă a dat-o poporeni din Giulești, cari la indemnul harnicului lor preot Petru Salca au rescumpărat toate locurile externe dela ovrei cu 30.000 coroane, încât în hotarul acelei comune numai românii sunt posesori. Apoi Sat-Șugătagul, Craceștii, Vadul și Strimtura au rescumpărat și-au plătit remunerațiile de pământ a foștilor lor stăpâni, câștigând o avere în valoare de 200 mii coroane. Acum vine rândul la celelalte comune și vor urma una după cealaltă, căci vom ajuta poporul din toate puterile noastre.

Preste tot poporul din Maramureș începe a fi mai cruțător. Dacă ia bani împrumut, cumpără pământ și vite și pot zice că-i în stare mai bună materială astăzi decât cu 3—4 decenii mai înainte.

Cumcă poporul nostru a ajuns la o stare mai bună se vede și de acolo că dela noi poporul nu se duce în America. Se duce în România, în Bucovina și în Bănat a lucra în păduri și a purta plute pe apă, dar se reîntoarce iarăși la familiile sale, aducând cu sine lei mulți. Poporul din Suseni zice și la coroane leu.

Starea poporului nostru s'a îmbunătățit și cu aceea că vitele sau scumpit și zilerii se plătesc foarte bine.

Acum cu banca noastră vor fi ajutați și cei mai săraci și să vor rescumpără pământele și cambiile dela ovrei. Deja în săptămâna primă s'a rescumpărat atari cambii în valoare de 3000 coroane. Să vezi bucuria poporului că poate conversa în limba lui cu oficialii băncii.

Cu înființarea acestui institut vor avea folos și bisericile.

Banii bisericelor noastre s'au depus în băncile străine din Siget cu 4 procente, iar

să-mi întind mâinile spre Tatăl ceresc, a cărui voință nepătrunsă va fi singura mea calauză de aci încolo!

Implori rugăciunea mea! Bunul meu prieten, doar eu am lipsă de rugăciunile tale și ale tovarășilor tăi de misiuni, acele suflete alese, cari imitând pe Hristos, s'au gândit la suferință și la moarte. Pe voi v'am văzut doar, în clipa, pe care n'o voi da nici odată uitării, stând hotărâți la moarte în fața altarului, oferindu-vă de bună voie mâinile ca să fie ținute cu piroane de ucigași vostri — și întinzându-vă coasta ostașului roman, ca să o străpungă cu lancea...

(va urma).

Linșteea mării.

După: Goethe.

Linșteea-i de-acum stăpână
Peste 'ntinsul mării-azur,
Fermecați privesc matroșii
Câmpul neted din 'mprejur...
... Nici-un murmur... luna urcă
Din adâncuri de coral,
Cât cuprinsi în depărtare
Nu mai mișcă nici-un val!!

P. Pădure.

„Maramurășana“ va da 5 procente. Deci se nu întârzie preoții și curatorii bisericești a scoate banii depuși în băncile străine și să-i așeze în banca noastră.

Cumcă înființarea băncii a fost dorința generală se vede și de acolo că deja în săptămâna primă s'au depus aproape 30000 cor.

Mulțumită adâncă datorim cu toții domnilor Dr. Coriolan Pop, Dr. Ilie Mariș și tinerilor avocați Dr. Tit Doros și Dr. Vasilie Kindriș pentru ostenețele cele multe făcute pentru înființarea „Maramurășanei“.

Tit Bud,

Vicariul Maramureșului.

Primejdie.

Cracovia, 13 Febr.

La facultatea teologică de aici s'a inaugurat în ziua de 1 Oct. trecut o catedră nouă, cea de Sociologia creștină. Lucru firesc și foarte amesurat timpului, va zice orice om prudent, care cunoaște frământările socialiste, progresul economic, belșugul privațiilor și nevoile proletariatului acaparat de mii și mii de povere. De profesor fu numit de însuș Majestatea Sa la propunerea Colegiului teologic un preot din Poznan, R. D. Dr. Zimmermann, un sociolog distins prin știință, scrieri literare și cu autoritate și vază la Prusieni. La zvonul acestei denotațiuni, onorifică pentru clerul catolic, și bunăoară celei mai bine cvalificate, s'au prăpădit de zel jidanii, în aspirațiile lor de rasă (ai vai!), socialiștii de teama clericaliilor, și liberalii, în năzuințele lor eterice către idealul libertății.

Nota bene: De după culoarele acestor păpușe, figuranți de-a doua mână mai mult sau mai puțin interesați, scormonesc masonii. Firește! Par' că le trecuse un junghiu prin inimă! Încă de prin vara anului trecut s'au adunat corifeii în Svițera, decidând, să strivească cu orice preț atacul clericalismului înjghebat contra științei. Cum să nu?... Decisiunea s'a prefăcut în faptă. Prof. Zimmermann nu și-a putut ține câteva prelegeri — publice. — Academicianii jidovi, socialiștii și liberalii cu apă în cap, îngrămădindu-se în sala prelecțiunii, au făcut toată oara atâta zarvă, că te credeai printre sălbatici la încheierea unui războiu. Nici cuvântul decanului facultății, nici porunca rectorului în fața a întregului senat, n'au fost primite. Ba încă, inchipuindu-și, că adună crâmpiele de victorie, intriganții uniți chiar în asilul universității fără a fi înștiințat pe nimenea, au proclamat și au împrăștiat devise ca acestea: Afară cu preoțimea și cu religioșii! Separația Bisericii de stat! La dracu cu teologia! Sărmanii! Au uitat proverbul polon; că capul greșește, iar bătae mână dosul! Ei s'au încredințat francmasonilor: pedeapsa legală o suferă înșiși! Noroc de blândeța rectorului actual, Witkorski, un fizic excelent. Doi răscolnici fură eliminați pe un semestru; unul pe mai multe — ca elev extraordinar; — unul fu respins cu dreptul său de a depune examenul ultim: iar 260 au primit o dojană exemplară.

Și poate s'ar fi astâmpărat spiritele agitate.

Dar aceiaș clică jidanomasonică, ce înscenase „Zimmermaniada“, împinse pe „figuranți“ la culmea desastrului. Tineretul răs-

colnic se puse în grevă! Vre-o trei, patru sute academicieni, jidani, socialiști, liberali cu apă în cap s'au înverșunat de tot și în ziua de 30 Ianuarie făcură un asediu la toate porțile unversitare întâmpinând apoi cu haijocură pe colegii pașnici, cari voiau să frecventeze prelegerile obișnuite, ba încă pe profesorii și pe însuș rectorul. Greva deveni o răscoală formală contra senatului și deciziunii sale. Spre a da operei bufe aprerența unui protest general, răscolnicii siliră pe toți, să rămâie în afară facultăților respective, apoi înarmați cum erau cu toporașe, bărdițe, bastoane de fier etc., sparsere ușile și ferestrele, intrară în localul de frunte și alungând de aici slujba unversitară, pe academici și pe unii profesori, cari de cu zori de ziua se refugiaseră în acest azil spre semn de contraprotestare, începură cu vandalismu ne mai pomenit să sfarme tot ce le venea în cale, băncile, catedra, tablele etc.

Îmbulzeala devenia din ce în ce mai mare. Sosi poliția. Spre sară, învâlmășala mărindu-se cu prezența proletariatului socialist, eră nevoe de un regiment militar, care se împrăstie cu baionetele pe revoltanți. Așa se și făcu. Dar pentru cutezanța demonstrațiilor cari voiau absolut să persiste în greva și disordinea de 30 Ianuarie, și pentru susținerea prestigiului Senatului Unversitar, Rectorul în înțelegere cu Ministerul a declarat Unversitatea de închisă și a suspendat prelegerile facultăților până pe semestrul de vară, care va începe formularminte pe la Paști.

Treaba nu s'a terminat cu atâta, ci — cum trebuia să fie, — Ministerul vienez a zis cuvântul său în ședința din 10 Februarie curent.

Menținând autoritatea Senatului din Cracovia, Ministrul Stürgkh dispune a se lua ori-ce măsuri pe viitor în contra unor asemenea excese, cari au vătămât nu numai disciplina, dar și interesele naționale și pietatea religiunii. Între aceste măsuri notăm aceea ca pe semestrul următor numai acei elevi să fie primiți, cari vor da în scris făgăduința de a observa regulamentul unversitar și de a respecta autoritatea superiorilor unversitari: aceștia însă se elimineze fără alta pe orice delincent. Răscolnicii să fie judecați de senat, apoi afacerea lor să fie înaintată parchetului civil.

Demonstrații au rămas pe jos: și o rezolvire mai bună a trebiu, decât cea a Ministerului, nici nu s'a putut spera.

Să nu desfidăm! Dar să ocrătim tineretul nostru de masonismul internațional, care ar vrea să molipsească și tineretul românesc! O creștere religioasă și națională a tinerimii neapărat necesară. Pentru tinerime nici o jertfă să nu fie de prisos! Accidentele de prin apropiereanoastră să ne încunoștiințeze de pericolul iminent și pentru noi.

M. C. Helon.

În chestia școlii din Grebeniș.

— o rectificare. —

Școala confesională din Grebeniș e în criza existenței sale, poate să o și pierdem dar vina aceasta nu mi-se poate mie ori confratelui meu atribui. Noi toți din Grebeniș ne-am făcut datorința noastră atât față de națiune, cât și școală și biserica noastră.

A încercat administrația în număratoase rânduri să doboare școala confesională ur-

marea a fost totdeauna, că noi toți conducătorii poporului deacolo am luptat pentru școală. În mai multe ședințe ale comitetului comunal preotul local G. Tătar și eu am ținut focurile luptei acesteia desparate, părintele și-a pierdut ajutorul de stat, pe mai mulți ani, eu în câteva ședințe am vorbit și atâcat înființarea școlii de stat, nu odată am făcut o adevărată mică obstrucție cu vorbirea mea; iar când noi am fost majorizați am protestat la congregația comitatense.

În decurs de mai mulți ani de nenumerate ori am fost la Blaj în canza școlii, așa și în anul 1910 luna Dec. 19 am conferat cu factorii competenți chestia școlii noastre, am desbatut-o cu Exelența Sa Dl Mitropolit Mihályi, am conferat cu Dl canonic Uilăcan, Dl. director Negrușiu.

Toate acestea lucrări corăspunzătoare am socotit a le însiră, nu ca pe mine să mă spāl ori rectific, căci de aceste nu am lipsă ci pentru clarificarea adevărului îmi e datorința să le aduc cunoștinței marelui public român.

E drept, că nu am colindat cu liste, nici nu am aranajat petreceri în favorul școlii, nu am molestat pe marele mecenat Stroescu, dar dacă cineva voiește a da sacrificii în favorul școlii binevoiască a trimite banii cât de grei la senatul școlar, acesta va primi cu mari mulțămite ofertele trimise.

Emil Kormoș Alexandru.

Spicuri.

Măistrul Iac. Mureșianu.

Din o corespondință dela Sebeș publicată în nrul de Mercuri al „Tribunei“ extragem următoarele șire:

„Punctul al șaselea din program a fost însă, cu toate astea, cel mai de forță. „Brumărelul“ această baladă pentru cor mixt, à capella și acompaniare la pian a celui mai mare compozitor al nostru, a maestrului Mureșianu, a încântat, a mișcat sufletele și a captivat întregul auditor.“

Ne pare bine, când auzim și câte o vorbă sinceră despre iubitul nostru profesor de muzică, care într'adevăr e unul dintre cei mai buni compozitori ai noștri.

Nr. 12-1911.

Convocator.

P. T. Domni membrii, binevoitorii și sprijinitorii Casinei române din Blaj, sunt invitați prin aceasta cu toată onoarea la a **XV adunare generală**, care se va ține **Duminecă în 12 Martie** a. c. la 10 oare a. m. în localul Casinei cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al Comitetului.
3. Raportul Cassariului.
4. Exmiterea alor două comiuni, una pentru cenzurarea raportului general, și alta pentru cenzurarea rațiunilor, a proiectului de buget și pentru înscrierea de membrii noi.

5. Raportul comisiunilor.
  6. Alegerea comitetului pe un nou period de trei ani.
  6. Exmiterea alor doi membri pentru verificarea procesului verbal.
  8. Eventuale propuneri.
  9. Închiderea adunării.
- Din ședința comitetului Casinei rom. din Blaj ținută în 27 Ianuarie 1911.

Dr. Isidor Marcu.
președinte.

Ioan Fodor,
notar.

Noutăți.

Cătră cetitori. Cu acest număr începem cu încredere în Dumnezeu și în sprijinul cetitorilor noștri, apariția de trei ori pe săptămână a foilor „Unirea“ va apărea de azi înapoi Marți, Joi și Sâmbătă seara afară de sărbători, tot în mărimea și formatul de până acuma, iar prețul abonamentului îl ridicăm numai la 18 cor. anual, care ne rugăm să ni-se spezeze înainte. Cei ce nu vreau să aboneze „Unirea“ să o returneze.

Distincție. Ministrul de Culte și Instrucțiune publică cu Nr. 13605/910 pentru meritele câștigate pe terenul instrucțiunii, l-a remunerat cu 200 cor. an. pe învățătorul nostru gr. cat. Iosif Papp din Recea-Cristur pe Aceasta sumă conform legii din 1907 art. XXVII. i-s'a socoti și la pensiune.

Curs suplinitor. Domnul Ministru de culte și de instrucțiune publică reg. ung. cu datul 4 Februarie 1911, Nr. 15510. publică curs suplinitor de trei săptămâni, cu începerea dela 3 Iuliu 1911, pînă la înmulțirea cunoștințelor necesari unui învățător. Cursuri pentru învățători se vor ține la preparandiile de stat din: Arad, Baja, Csáktornya și Igló; iar pentru învățătoare la: Pözsony și Szepiszentgyörgy.

La fiecare din aceste preparandii se primesc câte 60 învățători: 30 pe spesele statului, ceilalți pe spesele proprii. Cei primiți pe spesele statului mai capătă și câte 20 cor. spese de drum; iar cei primiți pe spesele proprii, vor capătă locuință și întreținere cu preț moderat, în internatul institutului. Rugărilor netimbrate, trebuie înaintate pînă în 6 Martie 1911 inspectorului reg. de școli, de care se ține competențele.

Recomandăm învățătorilor noștri, să ia parte cât mai mulți la aceste cursuri interesante, din punct de vedere pedagogic, cu un program foarte variat și instructiv, comunicat tuturor inspectorilor reg. de școli.

Publicăm pe această cale știrea, ca învățătorii noștri să se poată însinua până în 6 Martie. *Direcțiunea institutului pedagogic gr. cat. din Blaj.*

Băncile noastre. La 23 Faur n. și-a ținut adunarea generală institutul „Poporul“ din Lugoj. Din raportul direcțiunii și conturile bilanț profit și pierderi, extragem câteva date. Capitalul societar e de cor. 220 mii, fondul de rezervă 100 mii, depunerile 975 mii, reescomptul 220 mii, împrumuturi 1 mil. 373 mii, efecte puțin, de abia 4642 cor. realități 180 mii cor. cari aduc 12 1/2 mii cor. Venitul curat 42 mii cor. din care după detragerea alor 6% dividendă acționarilor, se dau 20 mii cor. fondului de rezervă și 2000 cor. fondului convicțului diocesan din Lugoj. — „Piatra“ institut de credit din Teiuș, și-a ținut adunarea la 14 Febr.

n. Au fost prezenți 29 acționari, cari aveau 701 voturi. După primirea raportului direcțiunii și a bilanțului, se aleg în direcțiune I. Br. Hodosiu, Petru Suciu, Aurel Hulea și Cornel Crișan, iar în comitetul de supraveghere Victor Munteau, Iacob Popa, Anton Pop, Ioan Francu, Sim. Marcu, A. C. Domșa și Iacob Munteau. — „Vulturul“ din D. S. m. m. și-a ținut adunarea la 18 Faur n. Au fost de față 22 acționari cari aveau 375 voturi. Raportul direcțiunii și bilanțul pe 1910 au fost primit. În direcțiune au fost alesi Dr. Dan. Szabo, Vict. Munteau, Dr. Virgil Radeș și Virgil Pop, în comitet A. C. Domșa, Aug. Chețan, Nic. Todoran, Petru Șogan și Dănilă Boilă.

Ai dureri? Reumatism, șoldină, mătrici, ori durere de cap sau măsele? Te-ai răcit sau ți-ai atras ceva rău prin curent. Fă încercare, cu Elza fluidul lui Feller. Acesta intru adevăr este bun! nu-i numai reclamă! Dozina de probă 5 Cor. franco. — Pregătorul este farmacistul Feller, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmege).

Credem a face un serviciu plăcut On. cetitori, dacă le atragem atențiunea asupra primei pepiniere de pe Târnavă, — proprietar Frideric Caspari, Medgyes, Nagyküküllömege, — care și pe aceia, cari n'au experiență în vierit, îi servește bine și conștiencios, despre ce garantează renumele firmei.

Dare de samă și mulțămite publică.

Cu ocaziunea balului ținut în ziua de Trei-Sfinți (12 Febr. a. c.) în favorul fondului studenților morbozi dela institutele din Blaj, au binevoit a contribui următorii: Sara la casă: Simion Băcilă 4 cor., Baziliu Vezan, învățător Hususău 4 cor., Coșșă, Inv. pens. Zeza 4 cor., Sabin Solomon, compactor A-Iulia 4 cor., Familia Murza 4 cor., S. Sabo, preot gr.-ort. 2 cor., I. Domșa, compactor Blaj 5 cor., Iuliu Brendușan 2 cor., Mureșan Andreiu, jurist 2 cor., Const. Barna, Inv. pens. 4 cor., Bot. G. 4 cor., Gocan, prof. 2 cor., Stupar A., comerciant 5 cor., Vasile Suciu, preot def. 4 cor., Vasile Ciortea, pantofar 2 cor., Victor Moldovan 5 cor., Dș. Filip 4 cor., Bărbat Ioan, teolog 2 cor., Voic Nichie 4 cor., Ioan Bărbat 3 cor., Crăciun Nic. 3 cor., Moldovan I. 5 cor., Dna Val. Radeș, 4 cor., Catilina Serg. 5 cor., Muntean G., canonic 5 cor., Busoiu, vicerec. 3 cor., Mărginean Vas. 2 cor., Domșa Ioan 2 cor., Dragomir D. 2 cor., Moldovan Zevedei 5 cor., Repede George, D.-S.-Mart. 2 cor., Pop Ioan, cand. adv. 2 cor., Simu G. protop. Ibaștalău 8 cor., Magda, preot Hususău 5 cor., Borșan Vas. jurist 2 cor., Petean P. 2 cor., Precup G. 4 cor., Suciu Vas. 4 cor., Librăria semin. 10 cor., Pop Sever 2 cor., Dna Vlăsă vąd. 4 cor., Anca Otilia 3 cor., Puia Ștefan fam. 6 cor., Dșoara Radu 2 cor., Coidea fam. 5 cor., Corn. Gruțița fam. 450 cor., Mania Elena 4 cor., Gruțița Aug. 2 cor., Popa Ioan Cerg. mare 6 cor., Fodor Vas. fam. 4 cor., Tutulea Nistor fam. 5 cor., Dna vąd. Vilt 2 cor., Dengehel Traian 2 cor., Muntean Vict. fam. 10 cor., Schram Carol fam. 4 cor., Hossu Iustin 3 cor., Nicola Eugen 5 cor., Raț Filon, B.-Szt-Miklos 10 cor., Marele I. Ienășel Nic. 3 cor., fam. Novac Traian 7 c., f. Săcărean și Dș. Ciungan 6 c., Aron V. 2 c., fam. Dionisiu Trifan 5 cor., I. Br. Micu 2 c. Moldovan Ion 2 c. Popa Iacob 3 c. Pandrea Vicențiu 2 c. fam. Ioan V. Vancea 10 c. S. Handrea 5 c. Oltean Emil 4 c. Popoviciu I. 2 c. fam. Oct. Măcelar 4 c. Dș. Maria Itu Cenade 2 c. A. Caliani 4 c. fam. Blaga 4 c. Blaga Rom. 2 c. fam. Em. Negrușiu 4 c. Dr. Macaveiu Ios. 4 c. O. Tăslăuan Sibiu 5 c. fam. St. Dragoș 4 c. Dr. C. Ordace 4 c. I. Darvaș 2 coroane, Valer Suciu 2 coroane, Pepeleovici Ana 4 cor., fam. I. F. Negrușiu sen. 6 cor., Dș. Roza Căpușan 2 cor., fam. Schaffendt Osw. 10 cor., fam. I. F. Negrușiu jun. 6 cor., Aurel Ciato 2 cor., Dămian E. Domșa 2 cor., Șerban Mihail 2 cor., Trifan Aurel 2 c., Kelemen Gy. căpitan pens 5 cor., Velicea I. 2 c., Metea G. 2 c. Pop Ioan 2 c., Ant. Zeiler 2 c. Dela studenții cl. VII. și VIII. 29 cor., fam. Schneider 5 coroane.

Partea literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

7

— Dea Dumnezeu, ca ei să asculte ruga protectorului meu mare, — răspuse principesa, cuprinsă de sentimente de adâncă supunere.

Apoi își întinse mâna abatelului, care după datina, ce era în uz la curtea domnițoare, ingenuchind pe jumătate, o sărută cavalereste și trecură împreună pragul.

Să vedeți, că așteptaseră după ei cu mîsa, căci chiar atunci începu să sune clopotele.

Anna Danuta, carea încă s'a botezat ca adultă, intră totdeauna cu sfială în biserică și mai ales acum, în capela claustrului care îi impunea cu frumuseța, pompa și mărima ei. Abia se găseau două-trei capele în toată Polonia asemenea acesteia. — Prin ferestrele înguste străbătea puțină lumină; mai luminat era altarul principal, prin ferestrele cărui străbăteau razele curate de soare, cari împreunându-se cu lumina rozetică a felinarelor, ce ardeau liniștit, produceau o priveliște minunată.

În acest moment apărură și călugărul pontificant, îmbrăcat în ornate bisericesti cusute cu flori în fire de aur, cu doi noiviți în albe, cari, din cădelnițele ce le aveau în mână în ritmuri cadente, înălțau tîmăie bine mirositoare Stăpânului a toate. Fumul de tîmăie ce se ridică în valuri prin întregă capela învăluia pe preoți ca într'un nor, făcând ca bisericuța să apară din ce în ce mai mistică.

Principesa ascunzându-și capul în mâni se rugă cu o pietate adăucă. — Când a început și sunetul sărbătoresc al organei, ce pe atunci era un lucru de tot neobișnuit și rar; când sub boltiturile puternice răsuna acordurile sonore, ce umpleau sufletele de durere dar totodată le înălțau către Dumnezeu, principesa încă își ridică capul și privi spre înălțime. Stătea cu fața smerită, dar cuprinsă de fericire, cu ochii ei blânzi, încât toți, căți o priviau erau în credință, că e una din acele femei fericite, cari în visul lor misterios, văd deschizându-se porțile paradisului — împreună cu toate bucuriile și desfătărilor aceluia.

Și cu toate aceste ficia lui Kleistat deși crescută ca păgână, totuși în biserică lui Dumnezeu rugându-se ferbinte speră și cerea mereu ajutorul Lui.

Suita întregă se rugă cu pietate; principesa împreună cu damele de curte s'au așezat în stal, iar Zbisko și ceilalți cavaleri din Mazovia ingenuchiară în fața lor pe pietrele goale, cerând ajutorul celui Preainalt.

Zbisko privea mereu la Danusia, care era lângă regina, și cugeta că totuși e vrednică de cavalerele ce și l'a ales. Și purta la brâu și acum funia de cânepă, ca primul săm, că va depune vot lui Dumnezeu. — Și acum se cugeta numai, că oare cum și va putea îndeplini promisiunea și obligământul ce l'a luat asupra-și? De război nu era nici vorbă. Pe la hotare erau, ce-i drept neînțelegeri mai mici și de multeori războaie

chiar, în cari și el ușor, s'ar fi putut lupta cu vre-un cavalerele german, precum i-a spus și lui Mazko, dar îi venia în minte, că nu toți cavalerii purtau pe coif buchetul din pene de păun! — Dintre membrii ordului cavaleresc numai aceia puteau purta distincția aceasta, cari erau cavaleri din naștere, și aveau și decorații.

Vor trece ani de zile — zise în sine — se va începe războiul, și peate vor trece și mai mulți până voi câștiga celea trei buchete. — Și fiindcă nici eu nu sunt încă cavalerele, nu pot chema pe altul la duel. — Și deși sunt convins, că după întrecerile cavaleresti, ce se vor ține după botez, regele mă va face și pe mine cavalerele, asta va fi numai începutul. — Voi merge la Jurand, contele de Spichov, și voi porni cu el în război și voi ucide atîția cruciați, căți va voi Dumnezeu. O dar asta e puțină mîngăiere, căci dintre cruciați nici unul nu poartă buchet din pene de păun.

Recunosc, că fără ajutorul lui Dumnezeu nimic nu poate face și se rugă:

— Hristoase Dumnezeule nostru, dă să ne războim cu germanii și cu cavalerii cruciați, căci ei sunt dușmani nu numai patriei noastre ci și altor neamuri, cari, în limba noastră, preamăresc sfânt numelui Tău. Ajută-ne, să-i putem învinge, căci ei se roagă lui Lucifer și pe noi ne urăsc din tot sufletul, fiindcă de când li-s'a permis și litvanilor să se încreștineze, regele și regina noastră le-a interzis, să se războiască împotriva creștinilor, cari se închină Ție. Eu, Zbisko, îmi mărturisesc păcatele, îmi pare rău de ele, și Ți cer iertare. Trimite-mi grabnic în calea, mea trei cavaleri germani, cari poartă pe coif buchete de păun și ajută-mi să-i pot învinge. — I-ți promit, pe cuvântul meu de cavalerele, că aceste trei buchete le voi predă credincioasei Tale, Danusia, fata contelui de Spichov. Afară de aceea, toată prada o voi da-o pe seama sfintei tale biserici, ca să ai și Tu parte din aceea și să Te convingi, ca promisiunea asta am făcut-o din dragoste și inimă curată. — Așa să-mi ajuti, cum i-Ți spun acum adevărul. — Amin!

Începu să se roage tot mai ferbinte și făcu încă și alte promisiuni multe. Zise, că dacă îi va succede să elibereze pe Bogdaniec, toate luminile ce le va fabrică din ceara ce ce o vor adună albinele peste vară, le va dărui pe seama sfintei biserici. Era sigur că nici Mazko, fratele său, nu-i va reproba promisiunea și se bucură în sufletul său cugetând că Dl Hristos are lipsă grabnică de lumină, și tot așa de grabnic poate spera și el ajutorul cerului. — Acum era sigur de începutul războiului, și chiar dacă nu s'ar începe, avea convingerea, că-și va ajunge scopul. Încrezat în puterile proprii și în ajutorul Celui de sus, ar fi fost în stare singur să se dimită în luptă cu o ceată întregă de cavaleri cruciați, ba cutezanța lui a mers și mai departe, a promis Danusiei, chiar și doi prinsonieri germani. — La urmă recunosc, că abuzase de îndurarea lui Dumnezeu dar nu-și perdu speranța, ci credea și mai tare, că-i vor succede planurile mai ales auzind conversația abatelului cu principesa Anna Danuta, după misă, în decursul dejunului.

Știa, că măestrul ordului german era darnic și împărția bucuroș anumite binefaceri. Acel ord era iubit și de unele regine și principese din aceea vreme. — Chiar și regina Jadviga — temătoare de Dumnezeu — de multeori și-a rugat soțul, să tracteze blând și cu dragoste cu cavalerii cruciați. Singur principesa Anna Danuta făcea excepție. Familia ei a suferit multe din partea acelor cruciați și principesa îi urî din inimă. De aceea când abatele claustrului o întrebă de unele afaceri din Mazovia, ea s'a plâns de purtarea marelui măestru al ordului german.

— Ce soarte ar putea să și aiba Mazovia, între așa vecini răi? Deși la aparență e pace și liniște, nimeni nu-i sigur de ziua de mâine. De aceea nici unul dintre locuitorii dela hotare, nu-i sigur, că dacă seara să culcă liniștit, oare tot așa se va trezi și dimineața. Se poate întâmpla, că peste noapte să-l străpungă în pat, ori să-i aprinză casa, s'au să-l prinză și să-l ducă prinsonier. — Jurămintele multe și diplomele de pergament cu sigilele celea mari, încă nu asigură îndeajuns, că oare nu va fi vre-unul trădător. Cine nu-și aduce aminte oare de ceea ce s'a întâmplat în Zlatorja? — Pe contele de Spichov l-au prins și l-au dus ca prinsonier în vreme de pace și liniște. Ordul era crud și fără inimă și de multeori își călcă chiar și jurământul. — Pe cei slabi îi desprețuiește iar pe cei puternici se nuzuiește să-i zdrobească prin trădări. — Celui ce le face bine, le răsplătește cu rău. Oare mai este un ord pe fața pământului, care să fi primit atîtea binefaceri dela principii poloni? Și care-i mulțămita? pe noi ne urește, și jefuiește unde numai poate, omoară și prădează totul. Și înzădar ne plângem în potriva lui. Nu-i pasă nici de dojenile sfântului Scaun apostolic, căci cavalerii cruciați disconsideră chiar și pe Pontificale. E drept că acum au trimis delegați la botezul, ce se va face în Cracovia, dar astru au făcut-o numai din motivul, ca regele să nu le bage, în samă multele blăstămății, ce le-au săvârșit în Litvania. În inima lor și acum se cugetă la nimicirea regatului și a întregii națiuni polone.

Abatele ascultă cu încordare vorbele principesei, aprobând din când în când:

— „Așa-i! Drept!” — La urmă zise și el:

— Știu, că delegația cruciaților o conduce în Cracovia, principele Lichenstein, născut din o familie de frunte, care se bucură de mare cinste pentru vitejia și cuminența lui. Se poate, că voi și conveni cu el deoarece m-a înștiințat, că va veni la noi în Tyniec, unde va ascultă sf. liturghie.

La vestea asta principesa, zise cam mînioasă:

— Așa spun... Barăm de-ar da Dumnezeu să fie așa!... că peste puțină vreme să fie război, în care polonii și aliații lor, cari vorbesc aceeași limbă se vor lupta în potriva germanilor și a cavalerilor cruciați! Spun că chiar și un sfânt ar fi prezis războiul acesta.

(Va urma).

Teoria despre originea omului.

(Continuare).

Această aserțiune însă o neagă simplaminte, un biolog a cărui auctoritate e cunoscută Oscar Hertwig, directorul institutului anatomic și biologic din Berlin, când zice, că embrionul unei ființe stă în strânsă legătură cu organismul ei și presupunând, că organismul se modifică și embrionul se acomodează întru toate organismului.

Hertwig se provoacă și la celebrul K. E. v. Boer și îi citează următoarele cuvinte: „Aievea nici când nu e pe o formă embrionul unei ființe mai înalte cu al uneia mai inferioară”¹⁾.

Originea noastră inferioară, zic materialistii, o dovedesc și organele rudimentare, sau acele părți ale trupului, cari într'un timp oarecând au fost de folos omului, azi însă și-au pierdut tot rostul și le purtăm numai ca niște documente a unei origini dubie. Așa d. e. mușchii de după urechi dovedesc, că oarecând omul a fost înzestrat cu urechi mai mari decât azi, pe cari și-le mișcă cu ajutorul mușchilor ce-i mai are de suvenir.

Ce privește aceste organe rudimentare s'au aflat explicare multămitoare pentru toate. Singur procesul vermicular mai dă greutăți și anume pentru aceea, că acest organ poate fi delăturat fără să sufere ceva organismul omului.

Dar și cu privire la acest organ avem o declarațiune dela filologul W. Ellenberger, prof. în Lipsa, care precum mărturisește, de 30 ani studiază procesul vermicular la diferitele animale.

După ce face o dare de samă a cercetărilor sale, prof. Ellenberger sfârșește cu următoarele: „Faptele constatate până aci nu îndreptătesc de loc părerea, că procesul vermicular ar fi un organ rudimentar (rămas nedesvoltat) și că ar fi cu totul nefolositor pentru un organism normal. Dacă cu toate acestea, se poate depărta organul numit, fără ca să urmeze complicațiuni igienice, aceasta însemnă numai atât, că sunt alte organe, cari pot suplini funcțiunile procesului vermicular”. Aci înșiră acele substanțe suplinitoare, cu numirea lor tehnică²⁾.

În urma acestor păreri rostite de bărbați competenți ar trebui să abținem dela orice înrudire cu moimite, dacă nu ni-s'ar aduce „fapte”.

Aceste „fapte” sunt câteva cranii vechi, despre cari se susține, că ar fi rămășițe de a unor ființe intermediare între om și antrapoizi.

Un craniu ar fi cel descoperit de Euy. Dubois, medic militar în Olanda. L'a aflat pe insula Java la 1891, dimpreună cu un rest de os din picior și o măsea. După ce în timpul mai nou, din fibrele osului se deduce, că cutare ființă din chestiune a avut statură dreaptă, sau a umblat în patru picioare, pe baza constatărilor sale, Dubois, la congresul zoologic din 1895 ținut în Leiden a susținut cu mult entuziasm, că ființa căreia a aparținut resturile aflate de dânsul, a umblat drept, dar precum arată craniul nu a fost om, ci un ce intermediar, o punte de trecere între animal și om, de aceea l-a boțezat: *Pitek antropus erectus*.

¹⁾ O. Hertwig: Allgem. biologie 1906 p. 595.

²⁾ Archiv für Anatomie und Physiologie. Psycholog. Abt. 1906 p. 136—186.

La aceasta președintele congresului, Rudolf Virchow a răspuns, că nu se poate constata oare părțile aflate au aparținut unei sau mai multor ființe, de aceea chestia rămâne nedecisă¹⁾.

Alt craniu de origine contraversă e cel descoperit într'o peșteră din Reichland la la 1856 (Neandertalmensch).

Antropologul N. C. Macnamara, vice-președinte „College Royal of Surgeons” în Anglia, a cercetat cu deamărutul aceste două cranii și le-a comparat cu cele de azi. Prin cercetările lui Macnamara, controversese despre aceste cranii aflăm o deplină soluțiune și anume: Primul craniu se apropie mai mult de al unui antropoid, iar al doilea aflat la 1856 mai aproape stă de craniul unui om de o rasă mai inferoară.

Numitul antropolog cu toate, că își arată toată bunăvoința față de darvinistii materialisti, la sfârșitul studiului face următoarea constatare: „Precând organele omului primitiv, în special picioarele au fost mai scurte ca ale noastre, în forma și mărimea craniului, mai ales a frunții recunoaștem o ființă mai înaltă²⁾”.

Această declarațiune a lui Macnamara o întărește și o ilustrează mai bine W. Branco, directorul institutului paleontologic din Berlin.

Branco, în calitate de președinte al congresului zoologic din 1891 ținut la Berlin avea să țină o conferință despre originea omului.

Toată lumea așteptă cu nerăbdare să audă judecata decisivă rostită de cel mai competent bărbat în această chestie delicată.

Cu deosebire materialistii se pregăteau să aplauzeze frenetic.

Cât de mare le-a fost însă surprinderea, când au auzit, că Branco declară, că „paleontologia nu cunoaște strămoșii omului”. „Omul se ivește ca o ființă nouă pe pământ îndată după epoca diluvială fără de a avea înaintași”. La prima lui ivire apare ca homo sapiens și nici de cum ca „hama stupidus” sau homo alalus³⁾, „e înzestrat în stadiul prim cu un craniu și cu o frunte „cu care s'ar putea făli ori și care dintre noi. Paleontologia nu cunoaște strămoșii omului, numai omul adevărat”⁴⁾.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

Antologionul sau Mineiul tomul I, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

¹⁾ Natur und Offenb. 1896. 109—112.

²⁾ Natur für Anthropologie 1903 XXVII. p. 340—360. Cranisologischer Beweis übersetzt von Schüller.

³⁾ Die mod. biol. ob. c. p. 187—8.

Dr. Iuliu Florian: **Credința ostașului** rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași. Păr. capelan militar face un neprețuit serviciu tinerilor noștri țărani, cari sunt înrolați, când cearcă să-i țină în frica Domnului și să-i apere de ispitele celui rău, junându-le în mână o cărticică de rugăciuni anumit compusă pentru ei. Cărticica frumoasă tipărită la „Carmen” în Cluj, cu peste 100 pag. costă numai 20 fil.+5 fil. porto. și se pot comanda dela autor din Cluj, Szent-egyház u. 21.

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de Ioan F. Negrușiu și Petru Ungurean. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95.421—1910.

Mângâierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagria neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericesti** după oratorul Massillon, traduse de subșerisul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: Ioan Genț, protopop gr-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciș prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5-30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5-30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7-30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7-30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1-50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesítő könyvecke** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa
Redactor responz.: Augustin Gruția

A VIZ. Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am început praxa de *dentist* în Blaj Casa capitulară vis-à-vis de reședința metropolitană. Cu stimă: *Virgil Muntean*, dentist.

(23) 1—?

(24) 1—1

Licitațiune minuendă.

Dupace la prima publicațiune minuendă apărută în această foaie Nrul 51 din anul trecut, nu s'a putut da în întreprindere demolarea turnului și facerea unei clopotnițe pentru suma de 1500 coroane, scris una mie cinci sute c. prin aceasta se escrie a doua licitațiune pe Duminică în 12 Martie st. n. a. c. la 12 ore din zi la locuința subscrieului curator primar.

Doritorii de a lua în întreprindere demolarea și clădirea din cestiune, prin aceasta sunt invitați a se prezenta în persoană sau prin trimiterea ofertelor lor înainte de începerea licitațiunii. Ofertele întrate trebuie să fie provăzute cu un vadiu de 10 procente. Tot așa vor trebui se depună și aceia, cari vor licita verbal. Condițiunile se pot afla la comitetul parohial. Din trei minus-oferenți, comitetul își rezervă dreptul de a alege numai pe unul. Licitanții nu pot conta la diurne și spese de călătorie pentru numita zi. Comuna bisericască dă ajutorul de lipsă la adunatul cărămizilor de pe jos și facerea clopotniței. Intreprinzătorul rămas ca minus-ofert va avea a depune 10 procente ca vadiu până la terminarea lucrului.

Săcădate în Faur 1911. p. u. Hortobágyfalva.

Toma Alăman, **Ioan Măsariu,**
curator primar. paroh gr.-cat. adm. par. int

Prea Onorată Preoțime!

Prin aceasta Vă atrag atențiunea asupra firmei mele Românești și Vă rog ca vinul pentru Sfintele Paști să nu-l comandați dela străini, ci dela mine, căci eu Vă trimit numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate:

Vin vechiu: Rizling 66 fil. Rizling și roge 60 fil. Roșu 70 fil.

Vinuri noi: Rizling 56 fil. Rizling și roge 52 fil. Šiller 54 fil. Vin alb de masă 50. Prețurile sunt computate în fileri după litru, vinul se expediază cu rambursă în vasele mele ce inprumutez pe timp de 2 luni.

În așteptarea prea Stim. DVoastre comenzi, ce promit, că le voi implini creștinește rămân cu deosebită stimă: *Petru Benea*, proprietar de vii (Șiria, Világos com. Aradului.)

(21) 2—5.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

În Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se află de vânzare *Calendarul „Minervet“* cu 1 cor. 25 fil. + 20 fil. porto postal.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

impodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiiuni, microbi, nevrose, pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

Este indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Convocare.

„Reuniunea de consum, ca societate pe acții în Bouțarul inferior“ își va ține

IV. adunare generală ordinară

Duminică, în 19 Martie st. n. a. c. în localitatea institutului la 3 ore p. m., la care On. acționari sunt rugați a lua parte în persoană sau prin delegați.

PROGRAM:

1. Raportul direcțiunii despre agendele institutului pe anul al IV. de gestiune.
2. Raportul comisiunii de supraveghiere.
3. Decidere asupra profitului curat.
4. Darea absolutorului.
5. Eventualele propuneri.

Direcțiunea.

Contul Bilanț. — Mérleg számla.

la 31 Decembrie 1910

1910 december hó 31-én.

Actiões — Vagyón.	Passive — Teher.
Cassa — Pénztár . . . . . 1590'85	Capital social — Alaptőke . . . . . 1200'—
Marfă în 2-prăvălii la 2 debitori — Árucikkek 2 üzletben 2 adósnál 6163'53	Creditori — Adóságok . . . . . 5514'83
Mobilier — Butorzat . . . . . 398'42	Fond de rezervă — Tartalék alap 166'80
Spese de fondare — Alapítási költs. 155'92	Dividendă nerid. — Fel nem emelt osztalék . . . . . 74'96
Pretenziuni la acționari — Követelések részvényeseknél . . . . . 92'84	Profit curat — Tiszta nyereség . 1444'97
<u>8401'56</u>	<u>8401'56</u>

Contul Profit și Pierderi. — Nyereség és veszteség számla.

Esjite — Kiadás.	Întrate — Bevétel.
Spese generale — Általános költség 136'08	Profit la mărfuri — Nyereség árucikkeknel . . . . . 1791'17
Interese — Kamat . . . . . 200'12	
Porto — Posta bélyeg . . . . . 10'—	
Profit curat — Tiszta nyereség . 1444'97	
<u>1791'17</u>	<u>1791'17</u>

Bouțarul-inf., la 31 Dec. 1910. — Alsóbauczár, 1910. évi december hó 31-én.

Romul Raca m. p.
director — igazgató.

Petruț Raca m. p.
cassar — pénztárnok.

Membrii în direcțiune: — Igazgatósági tagok:

Delinesc Petru m. p.

Obresan Iuon m. p.

Aglicser Ion m. p.

Petruț Raca m. p.

Contul Bilanțului și al profitului examinându-le și confrontându-le cu cărțile principale și auxiliare, le-am aflat exacte și în consonanță.

A mérleg számlát és nyereség számlát a fő- és segédkönyvekkel összehasonlítván és megvizsgálván, helyeseknek és megfelelőeknek találtuk.

Bouțarul-inf., la 31 Ianuarie 1911. — Alsóbauczár, 1911. január hó 31-én.

Toltis Rusalin m. p.

Simulesc Moise m. p.

Raca Dionisie m. p.

membrii în comisia de supraveghiere — felügyelő bizottsági tagok.

(25) 1—1